

Wyrok z dnia 26 maja 2000 r.

III RN 169/99

Terminowa wypłata uposażenia żołnierza zawodowego jako prawa majątkowego, jest elementem koniecznym wynagrodzenia sprawiedliwego i podlega równej dla wszystkich ochronie prawnej na podstawie art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

Przewodniczący: SSN Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Andrzej Wasilewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 26 maja 2000 r. sprawy ze skargi Romana M. na decyzję Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego-Regionalnego Sztabu Wojskowego w B. z dnia 20 listopada 1998 roku [...] w przedmiocie przyznania należności pieniężnych związanych ze zwolnieniem z zawodowej służby wojskowej, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Białymstoku z dnia 24 marca 1999 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego pismem z dnia 1 października 1999 r. [...] wniósł rewizję nadzwyczajną od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Białymstoku z dnia 24 marca 1999 r. [...], którym na skutek skargi Romana M. uchylona została decyzja Szefa Sztabu Wojewódzkiego - Regionalnego Sztabu Wojskowego w B. z dnia 20 listopada 1998 r., utrzymująca w mocy uprzednie rozstrzygnięcie tego organu w przedmiocie odmowy przyznania skarżącemu odsetek z tytułu niewypłacenia należnych mu w terminie należności pieniężnych wynikających z faktu zwolnienia go z zawodowej służby wojskowej. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził w szczególności, że nawet w wypadku, gdy w ustawie określającej pragmatykę tzw. służb

mundurowych brak jest wyraźnego przepisu przewidującego wprost możliwość dochodzenia odsetek z tytułu opóźnionej wypłaty uposażenia, to z faktu przyznania innym grupom pracowniczym (np. urzędnikom państwowym) możliwości dochodzenia w takiej sytuacji odsetek, nie można wyciągać wniosku, że ich dochodzenie jest niedopuszczalne, bowiem byłoby to sprzeczne z konstytucyjnymi gwarancjami prawa do zatrudnienia za wynagrodzeniem oraz prawa do sądu. Tymczasem w rewizji nadzwyczajnej podniesiono, że w danym wypadku nie jest dopuszczalne zastosowanie art. 481 KC, ponieważ stosunek służbowy żołnierza zawodowego ma charakter publicznoprawny, natomiast przepisy Kodeksu cywilnego o odsetkach dotyczą stosunków prawnych prawa prywatnego. Równocześnie jednak w rewizji nadzwyczajnej zgłoszony został wniosek o to, aby Sąd Najwyższy wystąpił „do właściwych organów państwa z sygnalizacją zmierzającą do zmiany przepisów dotyczących uposażenia żołnierzy zawodowych, ewentualnie i innych osób pozostających w niepracowniczych stosunkach zatrudnienia, w sposób pozwalający organowi zatrudnienia na wypłatę odsetek z tytułu zwłoki w wypłacie należności związanych z tego rodzaju stosunkami prawnymi”. W odpowiedzi na rewizję nadzwyczajną skarżący - Roman M. zwrócił uwagę na to, że: po pierwsze - w sytuacji, gdy żaden przepis prawa nie zabraniał organowi wypłaty odsetek z tytułu nieterminowego wypłacania zatrudnionemu uposażenia, to oznaczało to, że odsetki takie mogły być wypłacane; oraz po drugie – podniósł, że aktualnie w odniesieniu do żołnierzy służby zawodowej kwestia ta jest już wyraźnie uregulowana w art.9 ust.3a ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy (jednolity tekst: Dz.U. z 1992 r. Nr 5, poz. 18 ze zm.), który stanowi: „W razie zwłoki w wypłacie uposażenia i innych należności pieniężnych żołnierzowi przysługują odsetki ustawowe”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna nie jest zasadna.

Dotychczasowe orzecznictwo w kwestii prawa do odsetek z tytułu nieterminowo wypłacanych uposażeń osób pozostających w niepracowniczych stosunkach zatrudnienia nie było jednolite. Zróżnicowanie ocen i poglądów prawnych w tym względzie oraz towarzyszącej im argumentacji prawniczej ilustrują najlepiej: z jednej strony – uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 stycznia 1995 r. (W 14/94 – OTK 1995 r. Nr 1, poz.19), w której wyraźnie stwierdzono, że niewypłacenie w terminie

uposażenia osobie pozostającej w niepracowniczym stosunku zatrudnienia „stanowi opóźnienie się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, uzasadniające na podstawie art. 481 § 1 KC żądanie odsetek przed sądem powszechnym”, a z drugiej strony – postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1997 r. (I PKN 66/96, OSNAPiUS 1997 nr 20, poz. 401), w którym wyrażony został pogląd prawny, że w takim wypadku „nie przysługują odsetki od nieterminowo wypłaconego wynagrodzenia”.

Art.1 ust.1 ustawy o uposażeniu żołnierzy stanowi, że żołnierze czynnej służby wojskowej otrzymują, według zasad określonych w ustawie, uposażenie i inne należności pieniężne, wymienione w art. 2 ust. 2 tej ustawy. Równocześnie ustawa zobowiązała Ministra Obrony Narodowej do określenia terminów płatności uposażenia i innych należności pieniężnych (por. aktualnie art. 45 ust. 2 pkt 1, a wedle stanu prawnego obowiązującego w dacie wydania zaskarżonej decyzji art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy o uposażeniu żołnierzy) oraz przesądziła, że roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia, w którym roszczenie takie stało się wymagalne (art. 9 ust. 1 ustawy o uposażeniu żołnierzy). Wprawdzie uposażenie i inne należności pieniężne wypłacane są żołnierzowi w czynnej służbie wojskowej z tytułu świadczonej przez niego służby, a więc stosunku publicznoprawnego. Tym niemniej, mają one charakter wierzytelności pieniężnych żołnierza i z tej przyczyny, jako prawa majątkowe, z chwilą ich wymagalności „podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej” (art. 64 ust. 2 obowiązującej od dnia 17 października 1997 r. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Dz.U. Nr 78, poz. 483). Tym bardziej, że terminowa wypłata należnego wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia jest elementem koniecznym wynagrodzenia sprawiedliwego, zaś nieterminowa wypłata wynagrodzenia – obiektywnie rzecz biorąc – stanowi zawsze naruszenie majątkowego prawa zatrudnionego do należnego mu wynagrodzenia. W kontekście rozpoznawanej sprawy oznacza to, że w wypadku opóźnienia w wypłacie uposażenia lub innych należności pieniężnych, które stanowią ekwiwalent pieniężny za świadczoną przez żołnierza służbę czynnej za służbę, w braku odmiennej regulacji ustawowej, żołnierz jako wierzyciel, na ogólnych zasadach określonych w art. 481 KC, mógł żądać wypłaty odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł on żadnej szkody i chociażby opóźnienie to było następstwem okoliczności, za które organ zatrudniający żołnierza nie ponosi odpowiedzialności. Powyższe względy sprawiły, że – wobec istniejących w orzec-

nictwie rozbieżności interpretacyjnych w tej kwestii – zasada ta znalazła następnie wyraz normatywny także w dodanym przez art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 7 maja 1999 r. (Dz.U. Nr 50, poz. 500) do ustawy o uposażeniu żołnierzy art. 9 ust. 3a, który obecnie wyraźnie stanowi, że: „W razie zwłoki w wypłacie uposażenia i innych należności pieniężnych żołnierzowi przysługują odsetki ustawowe”. Ponadto, w sytuacji, gdy powstałe opóźnienie w wypłacie należnego żołnierzowi uposażenia lub innych należności pieniężnych z tytułu świadczonej służby wywoła szkodę, ma on również prawo żądania jej wynagrodzenia (art.77 ust.1 Konstytucji RP).

W konsekwencji stwierdzić należy, że jeżeli w rozpoznawanej sprawie skarżącemu nie wypłacono uposażenia lub innych należności pieniężnych należnych mu z tytułu służby czynnej, to z tego tytułu przysługuje mu roszczenie o wypłatę odsetek. Oznacza to, że zaskarżony wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego, wbrew zarzutom rewizji nadzwyczajnej, jest prawidłowy.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art.236 ust.2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz.483) oraz art. 393¹² KPC w związku art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) orzekł, jak w sentencji.

=====